

Vývoj ekonomickej kriminality

Anotácia: Cieľom príspevku je priblížiť význam ochrany citlivých informácií, dôležitosť, ktorú spoločnosť prikladá tejto problematike, ako aj úroveň aktuálnej trestnoprávnej ochrany citlivých informácií a zároveň na základe získaných a spracovaných výsledkov policajných štatistík prezentovať obraz o páchatel'och trestných činov, ktoré súvisia so zneužitím takýchto informácií, a o vývoji predmetnej trestnej činnosti vo vzťahu k celkovej, resp. ekonomickej kriminalite za obdobie ostatných piatich rokov.

Kľúčové slová: citlivé informácie, ochrana informácií, ochrana citlivých informácií, policajné štatistiky, ekonomická kriminalita.

V poslednom období sa ochrane osobných údajov a utajovaných skutočností venuje mimoriadna pozornosť. Spomenuté skupiny údajov však nepokrývajú celú škálu údajov, ktoré sú v organizáciách spracovávané. Vo fungujúcich organizáciách spravidla nie je docenený problém bezpečnosti a ochrany údajov nepatriacich buď k osobným údajom, alebo utajovaným skutočnostiam, v dôsledku čoho vznikajú úniky a straty dôležitých údajov organizácie, ktoré so sebou prinášajú hospodárske a ekonomické problémy. Tie v konečnom dôsledku môžu vyvolať zánik organizácie.

V literatúre z oblasti informatiky sa pojmy „údaj“ a „dáta“ zameniteľne používajú s pojmom „informácia“. Jednoznačnejšie vymedziť ich obsah sa pokúsil napr. Švidroň¹, podľa ktorého *„informácia zahŕňa v sebe správu spolu s jej významom pre príjemcu. Tento význam môže tkvieť v tom, že človek dá správe nejaký zmysel alebo význam, ktorý možno vyvodit' nepriamo zo spôsobu ďalšieho spracovania správy“*. Pri pojme „údaj“ sa u rovnakého autora stretávame s tvrdením, že ide o *„najmenší nedeliteľný prvok oblasti hodnôt dátového typu“*, alebo že ide o *„správu alebo časť správy, ktorá je vyjadrená tak, že sa dá strojovo spracovať.“* Pritom pojem „správa“ autor definuje ako *„konečnú postupnosť znakov, ktorá sprostredkuje informáciu.“*

V príspevku sa tiež zaoberáme problematikou ochrany citlivých informácií. Na vymedzenie pojmov „citlivé údaje“ a „citlivé informácie“ použijeme vysvetlenie z pokynu, ktorý vydalo Ministerstvo financií Slovenskej republiky, kde pod heslom „citlivá informácia“ je uvedené, že *„je to neverejná informácia, ktorá vyžaduje ochranu, pretože jej neoprávnené zverejnenie, použitie, zmena, strata alebo zničenie by mohlo spôsobiť škodu osobe alebo inštitúcii, ktorej sa týka.“*² Pri hesle citlivé dáta, citlivé údaje je v pokyne uvedené, že *„sú to údaje, ktoré vyžadujú ochranu, pretože ich neoprávnené zverejnenie, použitie zmena, strata alebo zničenie môžu spôsobiť škodu ich majiteľovi, či už právnickej osobe, alebo fyzickej osobe, ktorej sa týkajú.“*³

Na Slovensku právnu ochranu informáciám poskytujú viaceré právne normy, avšak napriek tomu podľa Gregušovej⁴ *„dodnes nie je v slovenskom právnom poriadku pojem informácia ako predmet ochrany nikde definovaný.“* Preto sa vo všeobecnosti akceptuje pohľad na informáciu ako na určitý súbor údajov, ktorý je zrozumiteľný pre príjemcu. Pretože

¹ ŠVIDROŇ, J., kol. *Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva*. Bratislava : VEDA Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. 2009. 297 s.

² Kol. *Metodický pokyn na použitie odborných výrazov pre oblasť informatizácie* Spoločnosti ver 1.0 číslo. Bratislava : vydalo Ministerstvo financií. 2008. MF/014235/2008-132

³ Kol. *Metodický pokyn na použitie odborných výrazov pre oblasť informatizácie* Spoločnosti ver 1.0 číslo. Bratislava : vydalo Ministerstvo financií. 2008. MF/014235/2008-132

⁴ GREGUŠOVÁ, G., kol. *Právo informačných a komunikačných technológií*. Bratislava : STU Slovenská technická univerzita. 2007. 47 - 55 s.

spracované údaje príjemcovi prinášajú rozšírenie znalostí, vytvárajú dôvod na ochranu. Vo všeobecnosti pod ochranou informácií chápeme ochranu obchodného tajomstva, ochranu práv duševného vlastníctva, ochranu služobného tajomstva, bankového tajomstva, daňového tajomstva, ochranu lekárskeho tajomstva, problematiku štátneho tajomstva, podnikateľského tajomstva a zaradujeme sem aj problematiku šifrovania informácií a ďalšie.

Ak dôjde k porušeniu práv súvisiacich s ochranou už spomínaných informácií a poškodená strana pozná subjekt, ktorý škodu spôsobil, môže si uplatniť náhradu škody v občianskom súdnom konaní. Ide o prípady ohrozenia alebo porušenia obchodného tajomstva či informácií, ktoré mali charakter dôverných informácií medzi zmluvnými partnermi, a to najmä v prípadoch nekalej súťaže, keď neoprávneným nakladaním s cudzími informáciami došlo k získaniu vlastného prospechu alebo poškodeniu súťažiteľa na trhu – zneužitím informácií v jeho neprospech.

Trestnoprávnu ochranu citlivým informáciám poskytujú niektoré skutkové podstaty trestných činov zaradené v štvrtej, piatej a deviatej hlave Trestného zákona, za ktoré sa môžu ukladať sankcie odňatia slobody od šiestich mesiacov až do dvanástich rokov. V príspevku sa budeme zaoberať niektorými skutkovými podstatami trestných činov⁵ napríklad :

- **§ 215 – neoprávnené užívanie cudzej veci**
Takýto trestný čin spácha ten, „kto sa zmocní cudzej veci malej hodnoty v úmysle prechodne ju užívať, alebo kto na cudzom majetku spôsobí malú škodu tým, že neoprávnené vec, ktorá mu bola zverená, prechodne užíva“.
- **§ 245 – poškodzovanie cudzej veci**
Trestný čin poškodzovania cudzej veci spácha ten, „kto zničí, poškodí, alebo urobí neupotrebitelnou cudziu vec a spôsobí tak na cudzom majetku malú škodu“
- **§ 247 – poškodenie a zneužitie záznamu na nosiči informácií**
Predmetný trestný čin spácha ten, „kto v úmysle spôsobí inému škodu alebo inú ujmu zadováži sebe alebo inému neoprávnený prospech, získa neoprávnený prístup do počítačového systému, k inému nosiču informácií, alebo jeho časti“. Rovnako spácha trestný čin podľa § 247 odseku 2 ten, „kto na účel spáchania činu uvedeného v ods. 1 neoprávnené sleduje prostredníctvom technických prostriedkov neverejný prenos počítačových dát do počítačového systému, z neho alebo v rámci počítačového systému, alebo si zaobstará alebo sprístupní počítačový program, iné zariadenia alebo počítačové heslo, prístupový kód alebo podobné údaje umožňujúce prístup do celého počítačového systému alebo do jeho častí“.
- **§ 264 ods. 1. – ohrozenie obchodného, bankového, poštovného telekomunikačného a daňového tajomstva**
Predmetného trestného činu sa dopustí ten, „kto vyzvedá obchodné tajomstvo, bankové tajomstvo, poštové tajomstvo, telekomunikačné tajomstvo alebo daňové tajomstvo v úmysle vyzradiť ho nepovolanej osobe, alebo kto takéto tajomstvo úmyselne vyzradí.“ Čo patrí medzi citlivé informácie, nachádzame v mnohých zákonných normách. Napríklad obchodné tajomstvo je upravené v § 17 Obchodného zákonníka. Bankové tajomstvo je upravené v § 91 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších predpisov. Poštové tajomstvo je upravené v § 8 zákona č. 507/2001 Z. z. o poštových službách v znení neskorších predpisov.

⁵ Kol. Aktualizácia II/3 úplne znenie zákona Národnej rady SR č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Žilina : Poradca s.r.o. 2010. 126 s.

Telekomunikačné tajomstvo je upravené v § 55 ods. 1 zákona č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov.

- **§ 265 – zneužitie informácií v obchodnom styku**

Je pripisované tomu, „*kto neoprávnene použije informáciu doposiaľ verejne neprístupnú, ktorú získal vo svojom zamestnaní*“.

- **§ 283 – porušovanie autorského práva**

Porušovania autorských práv sa dopustí ten, „*kto neoprávnené zasiahne do zákonom chránených práv k diehu, umeleckému výkonu, zvukovému záznamu alebo zvukovo-obrazovému záznamu, rozhlasovému vysielaniu alebo televíznemu vysielaniu, alebo databáze*“.

- **§ 374 – neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi**

Neoprávneného nakladania s osobnými údajmi sa dopustí ten, „*kto neoprávnené poskytne, sprístupní alebo zverejní osobné údaje o inom zhromaždené v súvislosti s výkonom verejnej moci alebo uplatňovaním práv osoby, alebo tiež osobné údaje o inom získané v súvislosti s výkonom svojho povolania, zamestnania alebo funkcie a tým poruší všeobecne záväzným právnym predpisom ustanovenú povinnosť*“.

1. Vývoj ekonomickej kriminality na Slovensku za roky 2006 až 2010

Vývoj ekonomickej kriminality na Slovensku za obdobie posledných piatich rokov (2006 až 2010) máme k dispozícii z výstupov Informačného systému Policajného zboru, resp. Evidenčného štatistického systému kriminality (EŠSK), kde sú spracované informácie o všetkých trestných činoch spáchaných na území Slovenskej republiky od jej samostatnosti. Zber a spracovanie údajov sa riadi pravidlami, ktoré upravuje nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 108 z roku 2005 v znení neskorších predpisov, pričom systém spracovania bol vytvorený tak, aby umožnil sledovanie páchania trestných činov bez ich viazanosti na konkrétny Trestný zákon. Táto skutočnosť je realizovaná pomocou trojznakového kódu t. z. takticko-štatistickej klasifikácie⁶, ktorý je pridelený skutkovým podstatám trestných činov. Tento kód bližšie špecifikuje trestné činy z pohľadu klasifikácie obsahujúcej celkovo 900 taktických kódov. Význam kódov je vysvetlený v číselníkoch a kontrolných tabuľkách Evidenčného štatistického systému kriminality v číselníku č. 2. Ich použitie tak uľahčí spracovanie údajov aj po novej rekonštrukcii Trestného zákona. Pri spracovaní máme trestné činy rozdelené na: násilné, mravnostné, majetkové, ekonomické, vojenské, zostávajúce, ostatné kriminálne trestné činy a tiež trestné činy proti brannosti a civilnej službe. Údaje o trestnoprávnej ochrane informácií a podskupine citlivých informácií nachádzame v kategórii ekonomických trestných činov.

Ekonomickú kriminalitu v odbornej literatúre považujeme za synonymum hospodárskej kriminality⁷, ktorú podľa autorov Bezpečnostnoprávnej terminológie predstavuje také „*spoločensky nebezpečné konanie naplňujúce skutkovú podstatu tých trestných činov obsiahnutých v Trestnom zákone, ktoré sa vzťahujú na ochranu štátnych záujmov a súkromných záujmov v oblasti ekonomiky*“.

Na vytvorenie obrazu o vývoji ekonomickej kriminality v nami skúmanej oblasti za sledované obdobie je potrebné vychádzať z vybraných údajov o celkovej kriminalite z tabuľky č. 1.

⁶ pozri prílohu č. 2 k rozkazu P PZ č. 134/2005

⁷ ĎURČO, P., kol. *Bezpečnostnoprávna terminológia*. Bratislava vydala Akadémia Policajného zboru tlač. MV SR. 2007. 66 s.

Tabuľka č. 1: Vývoj celkovej a ekonomickej kriminality v SR v rokoch 2006 až 2010

Vývoj celkovej kriminality v SR					Vývoj ekonomickej kriminality v SR			
Rok	Zistené	Objasnené	Celkovo osôb	t. j. %	Zistené	Objasnené	t. j. %	Celkovo osôb
2006	115 151	47 481	53 126	41,23	19 167	9 616	50,17	11 571
2007	110 802	45 975	53 233	41,49	17 895	8 237	46,03	10 568
2008	104 759	45 696	52 574	43,62	16 974	7 521	44,31	10 026
2009	104 905	49 453	56 265	47,14	19 518	8 739	44,77	11 187
2010	95 252	46 725	53 310	49,05	16 781	7 338	43,73	9 877

Počas päťročného obdobia bolo v policajných štatistikách zadokumentovaných dovedna 530 869 trestných činov, z toho ekonomickej kriminality sa týkalo 90 335 trestných činov, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 17,01 % zo všetkých zadokumentovaných trestných činov. V priemere ročne bolo zadokumentovaných 18 067 ekonomických trestných činov. Najviac ich bolo zadokumentovaných v roku 2009, a to celkovo 19 518 trestných činov. Najmenej ekonomických trestných činov bolo zadokumentovaných v roku 2010, dovedna to bolo 16 781 trestných činov.

Často sledovaným parametrom z hľadiska hodnotenia kriminality je *objasnenosť* trestných činov. Policajnú štatistiku vykazujú, že v sledovanom období bolo objasnených dovedna 41 451 ekonomických trestných činov, čo v priemere na rok predstavovalo 8 290 trestných činov. Najviac ekonomických trestných činov na Slovensku v sledovanom období bolo objasnených v roku 2006, keď bolo objasnených spolu 9 616 trestných činov. V roku 2010 bolo najmenej ekonomických trestných činov, keď bolo objasnených 7 338 trestných činov.

Čo sa týka *počtu páchatel'ov* ekonomickej kriminality v rokoch 2006 až 2010, tento sa pohyboval ročne v priemere okolo hodnoty 10 646 páchatel'ov. Z hľadiska celého skúmaného obdobia štatistické výstupy uvádzajú, že v rozpätí piatich rokov bolo na Slovensku zadokumentovaných 53 229 páchatel'ov ekonomických trestných činov. Ak sa pozrieme podrobnejšie na *zloženie páchatel'ov*, tak v sledovanom období ekonomické trestné činy spáchalo dovedna 39 914 mužov a 12 968 žien. Napokon za tieto trestné činy bolo v tomto období v priemere ročne vznesené obvinenie 7 983 mužom a 2 598 ženám.

S ohľadom na *vekú skladbu* páchatel'ov, ktorá je rozdelená do kategórií: 14 – 18 rokov, 18 – 30 rokov, 30 – 60 rokov a nad 60 rokov, možno konštatovať, že na Slovensku najčastejšími páchatel'mi ekonomických trestných činov boli páchatelia vo veku od 30 do 60 rokov, ktorých bolo zadokumentovaných 33 929. Túto skupinu nasledovala skupina páchatel'ov vo veku od 18 do 30 rokov, zadokumentovaných bolo 16 586 osôb. Z hľadiska vekovej skladby a pohlavia boli páchatel'mi ekonomických trestných činov najčastejšie muži vo veku od 30 do 60 rokov, páchatel'ov bolo celkovo 25 203. Pri skúmaní vzdelania štatistiky uvádzajú, že najčastejšími páchatel'mi ekonomických trestných činov boli páchatelia s ukončeným základným vzdelaním, čo predstavovalo 23 408 osôb, po nich nasledovali páchatelia s ukončeným stredoškolským vzdelaním, čo predstavovalo 11 831 osôb. V sledovanom období počet páchatel'ov ekonomickej kriminality s ukončeným základným vzdelaním predstavoval priemernú ročnú hodnotu 4 682. S ukončeným stredoškolským vzdelaním to bolo priemerne 2 366 páchatel'ov.

V policajných štatistikách sú sledované tieto *sociálne kategórie páchatel'ov*: bezdomovec, cudzinec, imigrant, robotník, prevádzkový pracovník, nezamestnaný, podnikateľ. V priebehu posledných piatich rokov najviac ekonomických trestných činov spáchali nezamestnaní, pričom išlo o 17 972 páchatel'ov. V priemere za rok spáchalo ekonomický trestný čin 3 594 nezamestnaných páchatel'ov. V poradí druhú sociálnu kategóriu páchajúcu ekonomické trestné činy na Slovensku tvoria podnikatelia, za sledované obdobie bolo zadokumentovaných celkovo 11 301 páchatel'ov. V priemere bolo zadokumentovaných 2 260 páchatel'ov z radov podnikateľov. Tretiu kategóriu páchatel'ov trestných činov tvoria páchatelia z radov cudzincov, tých bolo dovedna 2 377, čo predstavuje ročný priemer 475 páchatel'ov. Významnou kategóriou pre štatistikov sú recidivisti, v rámci ekonomických trestných činov bolo zdokumentovaných až 6 643 páchatel'ov.

Tabuľka č. 2: Vybrané charakteristiky páchatel'ov ekonomických trestných činov v SR za roky 2006 až 2010:

Ekonomická kriminalita	pohlavie			sociálna kategória			
	celkovo osôb	muži	ženy	bezdomovec	robotník	nezamestnaný	podnikateľ
2006	11 571	8 608	2 908	38	439	4 525	2 014
2007	10 568	8 005	2 500	59	378	3 875	1 988
2008	10 026	7 533	2 426	64	382	3 175	2 091
2009	11 187	8 327	2 790	75	304	3 530	2 696
2010	9 877	7 441	2 365	81	241	2 867	2 512

2. Vývoj trestnoprávnej ochrany citlivých informácií z hľadiska vybraných skutkových podstát trestných činov

Za citlivú informáciu môžeme považovať každú informáciu, ktorá napĺňa znaky definície vymedzenej v úvode, teda informáciu neverejnú, ktorej neoprávnené zverejnenie, použitie, zmena, strata alebo zničenie by mohlo spôsobiť škodu osobe alebo inštitúcii, ktorej sa týka. Pri čerpaní z výstupov policajných štatistík nám išlo predovšetkým o analýzu údajov o trestných činoch, ktoré označili vyšetrovatelia za ekonomické trestné činy a bezprostredne súviseli so spracovaním informácií.

Naším zámerom bolo naznačiť vývoj kriminality súvisiacej so zneužitím citlivých informácií zaznamenatej v systéme EŠSK za obdobie od roku 2006 do roku 2010 a pokúsiť sa zodpovedať na otázku, či je pozornosť venovaná tejto problematike dostatočná. V tejto súvislosti je nevyhnutné uviesť, že zo štatistík nie je vo všetkých prípadoch jasné, aký je skutočný podiel kriminality súvisiacej so zneužívaním citlivých informácií na kriminalite podľa vybraných skutkových podstát trestných činov, tak ako sme očakávali, aj keď je nesporné, že sú súčasťou prezentovaných štatistických výstupov.

Vývoj trestných činov podľa § 215 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

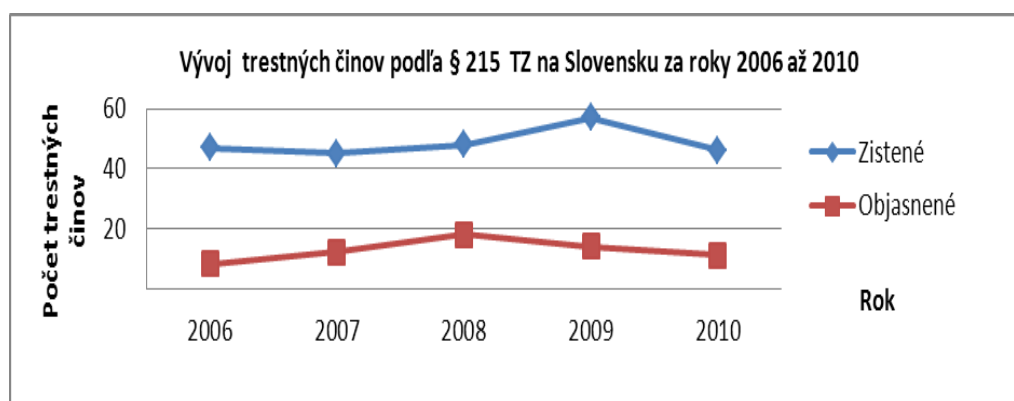
V policajných štatistikách bolo v súvislosti s trestným činom neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 215 Trestného zákona (ďalej len TZ) za sledované obdobie zadokumentovaných dovedna 243 trestných činov, z ktorých bolo objasnených len 63. Pokiaľ

v roku 2006 bolo zadokumentovaných 47 trestných činov, v roku 2007 to bolo len 45 zadokumentovaných trestných činov a tento počet narástol na maximum v roku 2009, keď bolo zdokumentovaných 57 trestných činov. K poklesu o 11 trestných činov došlo v roku 2010.

Páchateľmi trestných činov neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 215 TZ (takticko-štatistická klasifikácia ďalej len TSK 813) boli osoby so základným vzdelaním, dovedna išlo o 11 páchatel'ov. Zo štatistík vyplýva, že tento trestný čin páchajú prevažne muži. Za sledované obdobie bolo zadokumentovaných celkovo 41 páchatel'ov, z ktorých bolo 38 mužov. V roku 2008 bolo zadokumentovaných najviac páchatel'ov, dovedna 14 osôb, z nich bolo 12 mužov a dve ženy. Najčastejšie sa trestného činu podľa § 215 TZ dopúšťali podnikatelia vo veku od 30 do 60 rokov.

Aj keď z dikcie zákona vyplýva, že uvedené trestné činy subsumujú konania súvisiace s citlivými informáciami, štatistiky ich podiel neuvádzajú, preto ich vývoj nemožno vyhodnotiť.

Vývoj páchania trestných činov podľa § 215 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

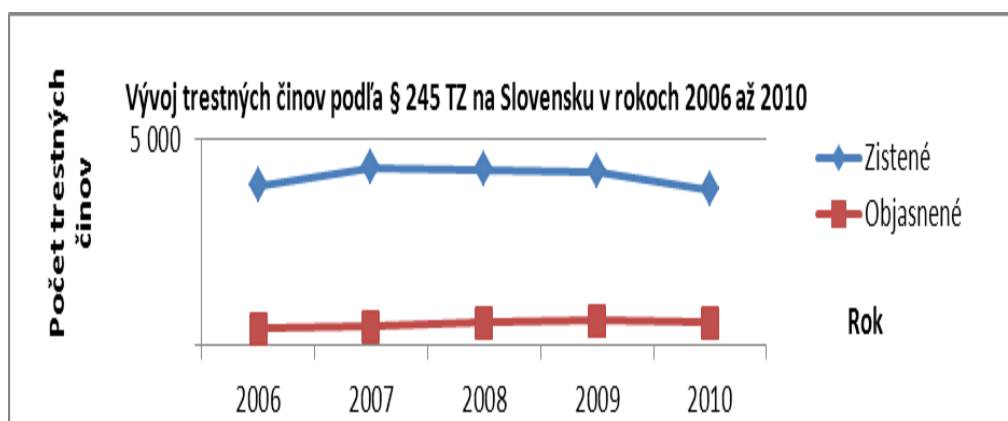
Vývoj trestných činov podľa § 245 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

V policajných štatistikách bolo v súvislosti s trestným činom poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1. Trestného zákona zadokumentovaných dovedna 20 488 trestných činov, z nich bolo objasnených 2 604 trestných činov. V roku 2006 bolo zadokumentovaných 3 886 trestných činov a objasnených 401 trestných činov. V roku 2007 počet zadokumentovaných trestných činov vzrástol o 436 trestných činov, keď bolo zdokumentovaných 4 322 trestných činov. Od tohto roku za ďalšie tri roky došlo k poklesu o 531 zadokumentovaných trestných činov, takže v roku 2010 bolo zadokumentovaných 3 791 trestných činov.

Páchateľmi trestného činu podľa § 245 TZ poškodzovania cudzej veci (TSK 814) sú – podobne ako v predchádzajúcom prípade – prevažne muži. Za sledované obdobie bolo zadokumentovaných dovedna 28 páchatel'ov, z ktorých bolo 27 mužov. Najviac páchatel'ov bolo zadokumentovaných v roku 2006, bolo to 8 mužov, pričom spomínaný trestný čin najčastejšie spáchali páchatelia so základným vzdelaním, dovedna išlo o 14 páchatel'ov. Páchatelia pochádzali zo skupiny nezamestnaných a patrili do vekovej skupiny 30 až 60-ročných.

Z rovnakého dôvodu, ako sme uviedli pri § 215 TZ, podiel konaní súvisiacich s citlivými informáciami nemožno korektne vyhodnotiť.

Vývoj trestných činov podľa § 245 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

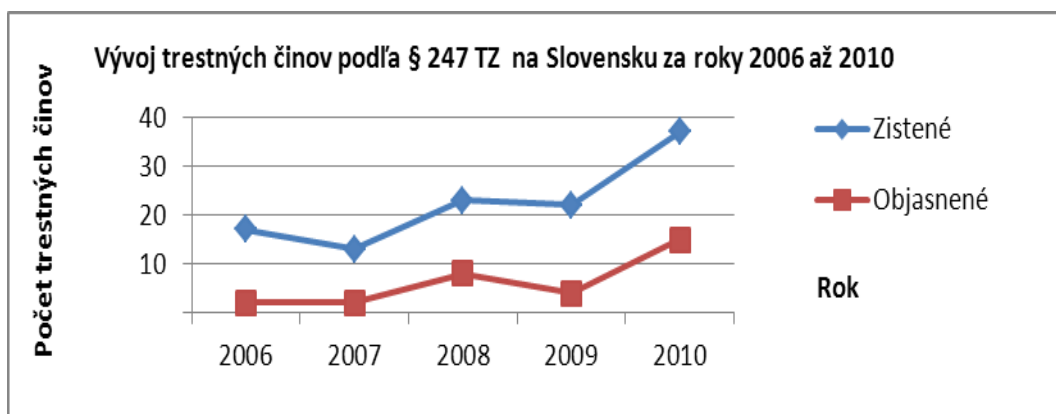

Vývoj trestných činov podľa § 247 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

Výstupy z policajných štatistík o vývoji zadokumentovaných trestných činov týkajúcich sa poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií – § 247 TZ hovoria, že celkovo bolo zadokumentovaných 112 trestných činov, z ktorých bolo objasnených 31. Z priloženého grafu vidíme, že dochádza k striedaniu poklesu s opätovným zvýšením dokumentovaných trestných činov s periódou 12 mesiacov. Pokiaľ v roku 2006 bolo zadokumentovaných 17 trestných činov, v roku 2007 to bolo len 13 trestných činov. V roku 2008 došlo k nárastu na 23 zadokumentovaných trestných činov a o rok neskôr došlo opäť k poklesu, a to na 22 zadokumentovaných trestných činov. V roku 2010 došlo k nárastu o 16 trestných činov, čo predstavovalo hodnotu 38 zadokumentovaných trestných činov.

O páchateloch trestného činu podľa § 247 TZ – poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií (TSK 848) z výstupov policajných štatistík vidíme, že v sledovanom období bolo zadokumentovaných celkovo 32 osôb. Z nich bolo 24 mužov a 8 žien. Z hľadiska pohlavia bol pomer zastúpenia žien a mužov 1 : 3. Spomenutého trestného činu sa dopúšťajú osoby so základným a stredoškolským vzdelaním. Z policajných štatistík vyplýva, že trestný čin spáchalo 9 osôb so základným vzdelaním a 9 osôb so stredoškolským vzdelaním. Najčastejšie sa spomenutého trestného činu dopúšťali páchatelia – podnikatelia, z nich bolo v štatistikách zadokumentovaných spolu 6 osôb.

Vývoj trestných činov podľa § 247 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

Systém EŠSK umožňuje pri vybraných trestných činoch patriacich do ekonomickej kriminality použitie vopred nadefinovaných parametrov systému tak, aby vo výstupoch boli

vybrané len požadované trestné činy. Pri § 247 TZ, ktorého podstatu predstavuje neoprávnené použitie informácií z nosiča informácií v oblasti počítačového softwaru, iných informačných systémov a médií, zničenie, poškodenie, znehodnotenie informácií v oblasti počítačového softwaru, iných informačných systémov a médií, bolo po aplikovaní parametrov sledovania v policajných štatistikách počas sledovaného obdobia zadokumentovaných 77 trestných činov bezprostredne súvisiacich s ochranou citlivých informácií, čo je približne 69 % z dovedna zadokumentovaných trestných činov v zmysle uvedeného paragrafu TZ. Štatistiky ďalej uvádzajú, že z nich bolo objasnených len 14 trestných činov spáchaných 23 osobami. V prípade, že sa na týchto páchatel'ov pozrieme z hľadiska vzdelania, tak trestného činu podľa § 247 TZ – poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií sa dopustili 4 páchatelia, ktorí mali ukončené základné vzdelanie, 6 páchatel'ov malo ukončené stredoškolské vzdelanie a 5 páchatel'ov malo ukončené vysokoškolské vzdelanie. Pri skúmaní zaradenia do sociálnych kategórií páchatel'ov môžeme povedať, že trestnú činnosť bezprostredne súvisiacu s ochranou citlivých informácií v priebehu sledovaného obdobia spáchali 6 podnikatelia.

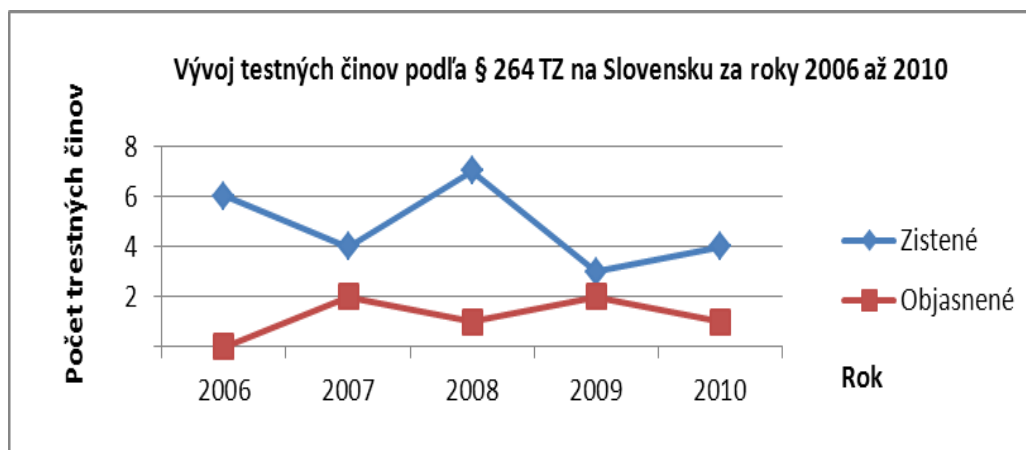
Vývoj trestných činov podľa § 264 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

Pri trestnom čine ohrozenia obchodného tajomstva podľa § 264 TZ bolo v sledovanom období zadokumentovaných dovedna 24 trestných činov, z ktorých bolo objasnených len 6. V roku 2006 bolo zadokumentovaných 6 trestných činov, o rok neskôr to bolo o 2 menej. V strede sledovaného obdobia – v roku 2008, bolo zadokumentovaných 7 trestných činov. O rok neskôr (v roku 2009) boli zadokumentované len tri trestné činy. V roku 2010 bol zaznamenaný nárast o jeden trestný čin.

V sledovanom období bolo zadokumentovaných dovedna 5 páchatel'ov trestných činov podľa § 264 TZ – ohrozenia obchodného tajomstva (TSK 852), išlo pri tom o štyri ženy a jedného muža. Môžeme konštatovať, že trestné činy boli spáchané formou vyzvedania, že dvaja páchatelia tohto trestného činu – muž a žena – patrili do vekovej kategórie od 18 do 30 rokov. Muž mal ukončené základné vzdelanie a žena mala ukončené stredoškolské vzdelanie. Ostané páchatel'ky patrili do vekovej kategórie od 30 rokov do 60 rokov. Pokiaľ pri jednej z nich bolo uvedené, že mala ukončené základné vzdelanie, pri ďalších dvoch páchatel'kách bol v údajoch o dosiahnutom vzdelaní a zamestnaní použitý kód nezistené.

V policajných štatistikách vznikajú nejednoznačnosti hlavne nesprávnym vyplňaním formulárov či nesprávne použitým kódom, t. z. použitím zaradenia „nič z uvedeného“, prípadne „nezistené“. Je to viditeľné v roku 2006, keď napríklad nebol zistený žiadny páchatel' predmetného trestného činu, napriek tomu, že v spomínanom roku bolo zadokumentovaných 6 trestných činov.

Vývoj trestných činov podľa § 264 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

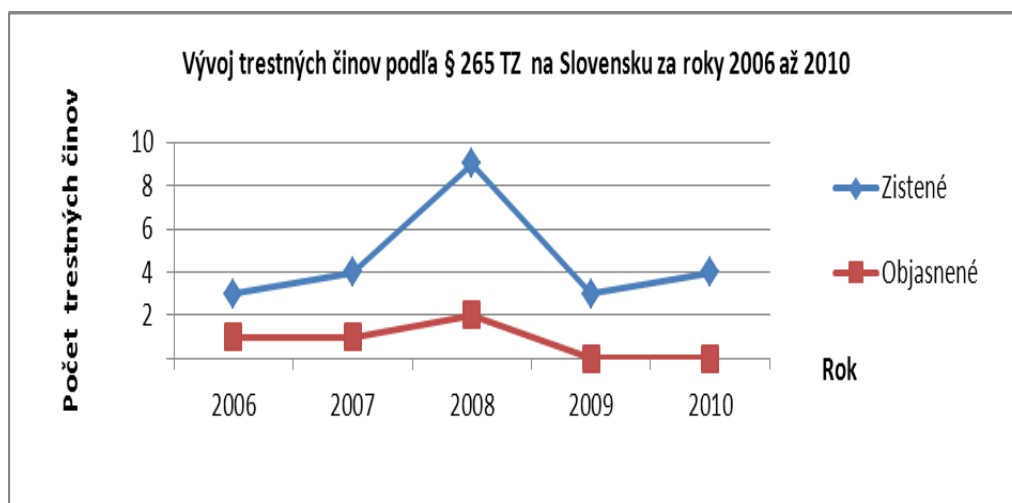
Vývoj trestných činov podľa § 265 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

Podobný vývoj kriminality sledujeme aj pri trestnom čine zneužitia informácií v obchodnom styku podľa § 265 TZ, pri ktorom v sledovanom období na Slovensku bolo zadokumentovaných dovedna 23 trestných činov. Zo spomínaných 23 trestných činov boli objasnené len 4 trestné činy. Na začiatku sledovaného obdobia v roku 2006 boli zadokumentované 3 trestné činy, o rok neskôr v roku 2007 nasledoval mierny nárast – na 4 trestné činy. V roku 2008 bolo zadokumentovaných 9 trestných činov. V roku 2009 došlo k poklesu na 3 trestné činy. Koncom sledovaného obdobia v roku 2010 dochádza k miernemu nárastu zadokumentovaných trestných činov na 4 trestné činy.

Policajné štatistiky za sledované obdobie o páchatel'och trestného činu podľa § 265 TZ – zneužitia informácií v obchodnom styku (TSK 833) hovoria, že bolo zadokumentovaných dovedna 17 osôb, pričom najviac páchatel'ov bolo zadokumentovaných v roku 2007. V spomínanom roku bolo zadokumentovaných 8 osôb. Predmetný trestný čin páchali prevažne muži, ktorých bolo dovedna 14. Páchatelia mali ukončené prevažne vysokoškolské vzdelanie, dovedna bolo zadokumentovaných 12 páchatel'ov. Trestný čin páchali prevažne podnikatelia, kde štatistiky uvádzajú 8 páchatel'ov z vekovej kategórie 30 až 60 rokov.

Pri trestnom čine zneužitia informácií v obchodnom styku podľa § 265 TZ, aplikovaním parametrov kódu 42 – neoprávnené použitie informácií v obchodnom styku, a kódu 423 – uzatvorenie, prípadne podanie podnetu na uskutočnenie zmluvy na úkor spoločníkov, sme zistili, že trestných činov bezprostredne súvisiacich s ochranou citlivých informácií bolo zadokumentovaných 19. Z policajných štatistík vyplýva, že boli objasnené len 4 trestné činy a tie spáchalo 11 osôb. Ak sa na páchatel'ov týchto trestných činov pozrieme z pohľadu vzdelania, tak zistíme, že 6 páchatel'ov malo ukončené základné vzdelanie, 2 páchatelia mali ukončené stredoškolské vzdelanie a 3 páchatelia mali ukončené vysokoškolské vzdelanie. Z pohľadu zaradenia do sociálnych kategórií páchatel'ov špecifikovanú trestnú činnosť spáchali 4 podnikatelia. Zvláštnosťou sledovaného obdobia bolo, že pre trestné činy bezprostredne súvisiace s ochranou citlivých informácií podľa § 265 TZ v rokoch 2009 až 2010 nebol zadokumentovaný žiaden páchatel', napriek tomu, že v štatistikách boli v roku 2009 zadokumentované 3 trestné činy a v roku 2010 4 trestné činy.

Vývoj trestných činov podľa § 265 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

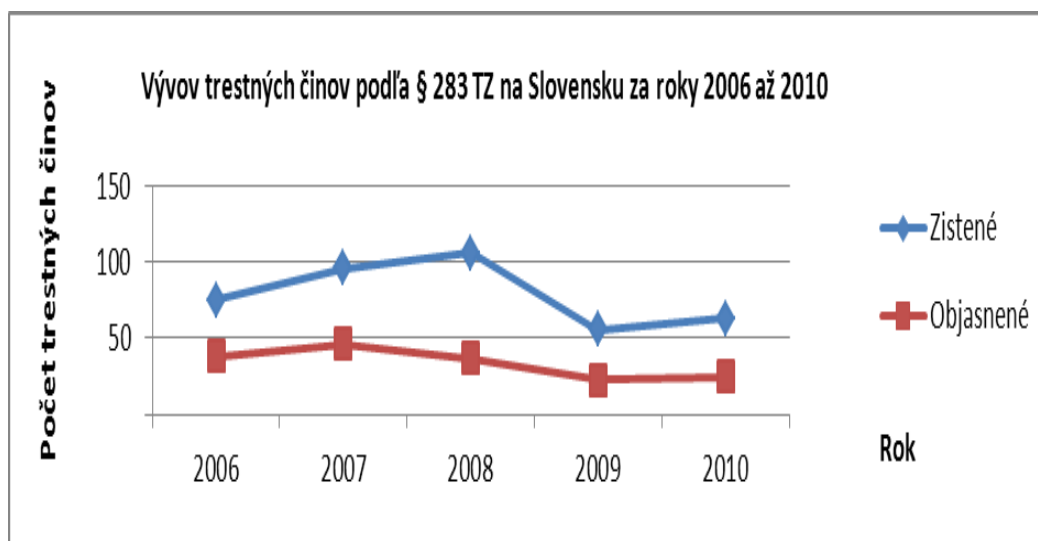
Vývoj trestných činov podľa § 283 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

Pri trestnom čine porušovanie autorského práva podľa § 283 TZ bolo zadokumentovaných za posledných päť rokov na Slovensku dovedna 396 trestných činov, z ktorých objasnených bolo 43. Najviac (106) ich bolo zadokumentovaných v roku 2008, čo je o 43 zadokumentovaných trestných činov viac ako v roku 2010, keď bolo zadokumentovaných 63 trestných činov.

Páchateľmi trestných činov porušovania autorských práv podľa § 283 TZ (TSK 801) sú prevažne muži, dovedna ich bolo 522. Za sledované obdobie bolo zadokumentovaných dovedna 694 páchatel'ov. Najviac zadokumentovaných páchatel'ov bolo v roku 2007, dovedna to bolo 215 páchatel'ov. V priemere to na rok vychádza 104 mužov a 34 žien. Spáchanie tohto trestného činu nepredpokladá hlboké vedomosti z oblasti výpočtovej alebo inej techniky. Najčastejšie sa trestného činu porušovania autorského práva dopúšťajú páchatelia so základným vzdelaním, ktorých bolo 197. Po nich nasledovala skupina páchatel'ov so stredoškolským vzdelaním, ktorých bolo 196. Tento trestný čin páchali osoby z radov nezamestnaných, a to v 199 prípadoch, ďalej nasledovali páchatelia z radov podnikateľov, a to v 186 prípadoch. Podľa štatistík sa ho dopúšťali páchatelia starší ako 18 rokov.

Aj keď predpokladáme, že uvedené trestné činy subsumujú protiprávne konania súvisiace s citlivými informáciami, štatistiky ich podiel neuvádzajú, v dôsledku čoho ich vývoj nemožno vyhodnotiť.

Vývoj trestných činov podľa § 283 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

Vývoj trestných činov podľa § 374 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

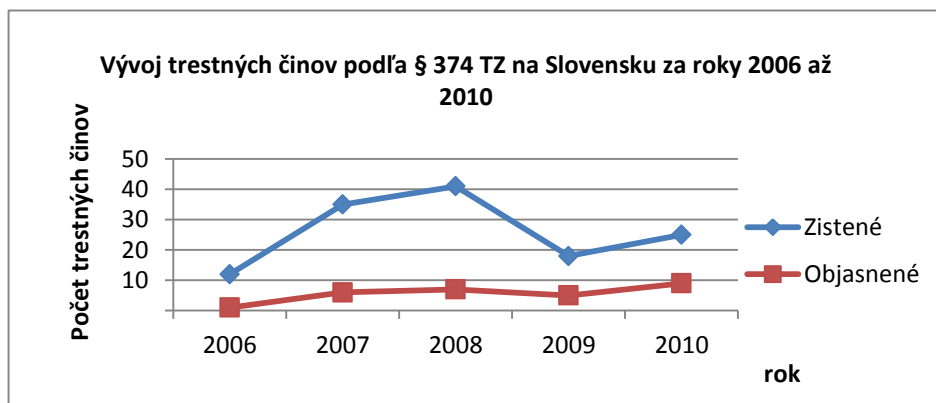
Pri trestnom čine neoprávneného nakladania s osobnými údajmi podľa § 374 TZ bolo za sledované obdobie zadokumentovaných v policajných štatistikách dovedna 131 trestných činov, z ktorých bolo objasnených len 28. Podľa štatistík 12 trestných činov bolo zadokumentovaných v roku 2006, čo je o 29 trestných činov menej ako v roku 2008. V roku 2010 bolo zadokumentovaných o 16 trestných činov menej ako v roku 2008. V roku 2008 bolo zadokumentovaných 41 trestných činov.

Za posledných päť rokov v policajných štatistikách bolo zadokumentovaných dovedna 34 páchatel'ov trestných činov neoprávneného nakladania s osobnými údajmi (TSK 640).

Spomínaný trestný čin spáchalo 23 mužov a 11 žien. Najviac páchatel'ov bolo obvinených v roku 2010, a to 11 osôb. Najčastejšie tento trestný čin páchali páchatelia s ukončeným stredoškolským vzdelaním a išlo o 13 osôb. V štatistikách najčastejšími páchatel'mi spomínaného trestného činu boli osoby z radov nezamestnaných, išlo dovedna o 7 osôb, čo potvrdzujú údaje v tabuľke č. 9.

V systéme EŠSK za sledované obdobie bolo zadokumentovaných 104 trestných činov, pri ktorých v policajných štatistikách bolo preukázané, že išlo o ochranu citlivých údajov. Z nich bolo objasnených len 26 trestných činov, ktorých spáchalo celkovo 37 osôb. Ak sa na tieto osoby pozrieme z pohľadu vzdelania, tak 6 páchatelia mali ukončené základné vzdelanie, 18 páchatel'ov malo ukončené stredoškolské vzdelanie a 5 páchatelia mali ukončené vysokoškolské vzdelanie. Z pohľadu zaradenia do sociálnych kategórií páchatel'ov uvedenú trestnú činnosť spáchali 5 páchatelia z radov podnikatel'ov a jeden páchatel' bol nezamestnaný.

Vývoj trestných činov podľa § 374 TZ na Slovensku v rokoch 2006 až 2010

V policajných štatistikách bolo v nami sledovanom období zadokumentovaných len 1 042 trestných činov spojených so spracovaním údajov a ich ochranou. V percentuálnom vyjadrení to predstavuje 0,196 % zo všetkých zadokumentovaných trestných činov, pričom spomínanú trestnú činnosť spáchalo 860 páchatel'ov, čo je 0,320 % zo všetkých páchatel'ov, kde bolo celkovo zadokumentovaných 268 508 osôb. Páchatel'mi trestných činov spojených so spracovaním údajov a ich ochranou boli prevažne muži, bolo ich celkovo 649. Pri páchaní spomínaných trestných činov sa očakáva, že ich spáchajú osoby s dosiahnutým vyšším stupňom vzdelania. No výsledky z policajných štatistík toto očakávanie nepotvrdili. Naopak, výsledky ukazujú, že trestné činy spojené so spracovaním údajov a ich ochranou spáchalo 245 páchatel'ov s ukončeným základným vzdelaním a 236 páchatel'ov s ukončeným stredoškolským vzdelaním. S ohľadom na vekovú skladbu páchatel'ov týchto trestných činov môžeme konštatovať, že v sledovanom období predmetné činy spáchalo 445 páchatel'ov z vekovej kategórie 30 – 60-ročných a 229 páchatel'ov z vekovej kategórie 18 – 30 rokov. Z pohľadu sociálnych kategórií predmetnú trestnú činnosť spáchalo 229 páchatel'ov z radov nezamestnaných a 221 páchatel'ov z radov podnikatel'ov.

Ak sa zameriame na trestnú činnosť bezprostredne súvisiacu s ochranou citlivých informácií, v sledovanom období bolo v policajných štatistikách zadokumentovaných len 224 trestných činov, pri ktorých bolo preukázané, že ide o trestné činy bezprostredne súvisiace s ochranou citlivých informácií. Tie predstavovali 0,0421 % zo všetkých zadokumentovaných trestných činov. V sledovanom období bolo objasnených 148 trestných činov bezprostredne súvisiacich s ochranou citlivých informácií, spáchalo ich 82 páchatel'ov, čo predstavuje 0,0305 % zo všetkých zadokumentovaných páchatel'ov. V roku 2008 bolo zadokumentovaných najviac páchatel'ov, dovedna 29 osôb, najmenej zadokumentovaných páchatel'ov bolo v roku 2006, a

to len 7 osôb. Policajné štatistiky ukazujú, že trestné činy bezprostredne súvisiace s ochranou citlivých informácií spáchalo 29 páchatel'ov s ukončeným stredoškolským vzdelaním, 20 páchatel'ov s ukončeným základným vzdelaním a 14 páchatel'ov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním. Z pohľadu sociálnych kategórií spomínanú trestnú činnosť spáchalo 16 podnikateľ'ov a 4 páchatelia boli nezamestnaní.

Literatúra

ŽURČO, P., kol. *Bezpečnostnoprávna terminológia*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru tlačiareň MV SR. 2007. 66 s. ISBN 978-80-8054-406-5.

GREGUŠOVÁ, G., kol. *Právo informačných a komunikačných technológií*. Bratislava : STU Slovenská technická univerzita. 2007. 47 - 55 s. ISBN 978-80-227-2195-6.

ŠVIDROŇ, J., kol. *Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva*. Bratislava : VEDA Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. 2009. 297 s. ISBN 978-80-224-1033-5.

Metodický pokyn na použitie odborných výrazov pre oblasť informatizácie spoločnosti ver 1.0 číslo. Bratislava : vydalo Ministerstvo financií. 2008. MF/014235/2008-132.

Zákon Národnej rady SR č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Žilina : Poradca s.r.o. 2010. 126 s. ISSN 1336-6127.

Rozkaz prezidenta Policajného zboru č.134/2005 a jeho prílohy v znení neskorších doplnkov.

Zdroj: Tabuľky a grafy uvedené v príspevku spracovala autorka na základe údajov z SITB MV SR Bratislava, pracovisko OA Banská Bystrica

Key words: sensitive information, protection of information, protection of sensitive information, police statistics, economic crime.

Resumé

Protection of sensitive information, as can be seen from a number of elements of criminal acts, which govern this area is viewed from the requisite legal standard. Therefore, based on the statistical output of ESSK, we have analyzed, it would seem that the proportion of crime related directly related to the protection of sensitive information, which includes unauthorized disclosure, use, modification, loss or destruction of sensitive information on the economic, and total crime and as is apparent from the text, is negligible. But does not identify with this statement. On the contrary, I conclude that the available statistics are not relevant resources, which could be the examination of this phenomenon based mainly on the following grounds. First, we believe that the actual statistical documented offense is not always correctly identify the relationship in question, thereby skewing the statistical outputs. In analyzing this crime, we came to the conclusion that previously used dials and controls The registration table for the statistical system of crime are insufficient alternatives to capture the real picture of the ways of committing this type of crime. It is necessary to use dials and controls The registration table for the statistical system of crime in the future to supplement and upgrade the needs and requirements of police work. In another instance we have reason to believe that there is disguising the facts on security incidents, which means that the organization affected by leaks at all do not inform law enforcement proceedings, or experts.

Mask the traces and the consequences resulting from loss of information dealt with internally, creating the technical, personnel and administrative countermeasures without infer criminal liability, especially for fear of losing the goodwill, respectively. to maintain the image of trusted partners to consistently secure technologies. For this reason this type of crime will remain dormant.

pplk. Ing. Mária Molnárová
Krajské riaditeľstvo Policajného zboru
v Košiciach
Kuzmányho 8
040 01 Košice
tel. : 09619 28030
mail : maria.molnarova@minv.sk

Recenzentka: RNDr. Eva Kostrecová, PhD.